

**Kaderconventie van de Raad van Europa
over de bijdrage van cultureel erfgoed aan
de samenleving, opgemaakt in Faro op 27
oktober 2005**

**Advies 2010/2 (SARiV)
Advies 243-05 (SARC)
Advies 2010/03 (SARO)
2 februari 2010**

SITUERING ADVIESVRAAG

De Vlaamse Regering gaf op 11 december 2009 haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet houdende instemming met de Kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van cultureel erfgoed aan de samenleving, opgemaakt in Faro op 27 oktober 2005 (verder Faro kaderconventie).

De Vlaamse minister, bevoegd voor de culturele aangelegenheden, werd hierbij gelast om advies in te winnen van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC), de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed (SARO) en de Strategische Adviesraad Internationaal Vlaanderen (SARiV) met het verzoek om een gezamenlijk advies uit te brengen.

Het doel van de Faro Kaderconventie is het erkennen van de “waarde” van cultureel erfgoed voor de maatschappij. Het geeft algemene doelstellingen, identificeert actieterreinen en geeft mogelijke richtingen die lidstaten kunnen inslaan, maar het zijn de lidstaten zelf die mogen beslissen op welke manier zij de conventie ten uitvoer leggen. De Faro Kaderconventie geeft geen individueel afdwingbare rechten aan burgers, maar probeert een proces van samenwerking tussen de leden van de Raad van Europa te initiëren en nodigt de lidstaten uit om hun beleid inzake cultureel erfgoed te actualiseren en te verbeteren voor het welzijn van de gehele maatschappij.

De Faro Kaderconventie hanteert een brede definitie voor het cultureel erfgoed; ook het roerend en immaterieel cultureel erfgoed en de immateriële aspecten van het erfgoed worden meegenomen. Ze beschrijft tevens ‘waarom’ en ‘voor wie’ de zorg voor het erfgoed belangrijk is en in welke mate die bijdraagt tot de cohesie van de samenleving. Daarnaast lanceert de Faro Kaderconventie het nieuwe begrip ‘erfgoedgemeenschap’. Een erfgoedgemeenschap wordt omschreven als een groep personen die waarde hechten aan specifieke aspecten van cultureel erfgoed die zij, in het kader van publieke actie, wensen te behouden en aan toekomstige generaties over te dragen.

II. ADVIES

Gezamenlijk advies

In de adviesvraag werd verzocht om een gemeenschappelijk advies uit te brengen door de verschillende strategische adviesraden. De SARC, SARO en SARiV (hierna: “de raden”) hebben een specifieke inspanning geleverd om tegemoet te komen aan deze vraag. De adviestertermijn was echter zeer kort (met bovendien een verlofperiode ertussen). Het advies beperkt zich aldus tot de hoofdlijnen.

De raden vragen om bij eventuele toekomstige, gemeenschappelijke adviesvragen aandacht te hebben voor de nodige adviestertermijn. Zoeken naar een gemeenschappelijke consensus vraagt overleg en tijd.

Positieve appreciatie

De raden staan positief ten opzichte van voorliggend ontwerpdecreet tot instemming met de Faro-kaderconventie. Ze ondersteunen de inspanning van Vlaanderen om de Kaderconventie mede te ondertekenen. Medeondertekening is belangrijk voor de visibiliteit van Vlaanderen.

De raden stellen vast dat de procedure zeer lang geduurd heeft. De redenen hiertoe zijn onduidelijk. De Faro Kaderconventie werd op 13 oktober 2005 aangenomen door het Comité van ministers en opengesteld voor ondertekening in Faro op 27 oktober 2005. Op 18 juni 2007 werd met hoogdringendheid advies uitgebracht door Inspectie van Financiën. Pas op 24 november 2009 gebeurde een aanvraag van begrotingsakkoord.

Vraag naar samenhang tussen de verschillende verdragen en conventies

De raden stellen vast dat op zeer korte termijn door de Vlaamse Regering vier Verdragen/Conventies inzake erfgoed zijn bekrachtigd. Op 2 oktober 2009 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet houdende instemming met het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (Verdrag van Malta). Op 11 december gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het Unesco-Verdrag ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water, aan het tweede Protocol bij het Verdrag van Den Haag betreffende de bescherming van culturele goederen in geval van gewapend conflict en aan voorliggend Faro Kaderconventie.¹

Zoals reeds eerder gesteld vinden de raden het positief dat in deze dossiers eindelijk vooruitgang merkbaar is. De raden vragen evenwel aandacht voor de samenhang tussen deze verschillende verdragen. De raden stellen bijvoorbeeld vast dat bij de voorbereiding van deze conventie er twijfel was over de vorm (aanbeveling versus conventie). Het is onduidelijk in hoeverre een conventie die de “waarde” van cultureel erfgoed voor de maatschappij erkent, een noodzakelijke aanvulling is op een reeds uitgebreide set van verdragen. Een onnodige proliferatie aan wetgeving moet vermeden worden. Hoewel werd geopteerd voor een conventie, balanceert de uiteindelijke tekst tussen een relatief zachte aansporing en een dwingende conventie. Artikel 5 geeft wel enkele verplichtingen aan staten die de Faro Kaderconventie ratificeren: (i) publieke belang erkennen inzake erfgoedbescherming, (ii) waarde van cultureel erfgoed erkennen en verhogen, (iii) erfgoedstrategieën aannemen.

Diverse verdragen moeten doorwerken bij de uitwerking van het nieuwe decreet onroerend erfgoed

De memorie van toelichting bij voorliggend ontwerp van decreet toont per artikel aan hoe de bepalingen zijn vertaald naar de Vlaamse wetgeving. De raden erkennen dat de Vlaamse wetgeving reeds in belangrijke mate is geïnspireerd op de diverse Europese verdragen. De raden stellen vast dat de

¹ Deze verdragen werden in verspreide slagorde afgevuurd naar de verschillende raden. Voor het verdrag van Malta werden de drie raden op verschillend tijdstip om advies gevraagd. Slechts voor twee van de vier dossiers werd geopteerd voor een gezamenlijk advies. Voor het verdrag van Den Haag werd enkel SARiV om advies gevraagd.

memorie van toelichting geen verdere duiding geeft van de bepalingen die nog verdere implementatie behoeven in de Vlaamse wetgeving. Verdere implementatie is nodig. De Faro Kaderconventie kan immers als sterk vernieuwend worden beschouwd.

Dit geldt bijvoorbeeld voor het nieuwe concept van erfgoedgemeenschap en voor de bepalingen inzake de democratisering van erfgoed. Bepaalde 'erfgoedgemeenschappen' in Vlaanderen gebruiken momenteel de conventie als een soort rechtskader om bescherming af te dwingen bij de Vlaamse overheid (cf. Erfgoedgemeenschap Doel). De rol van de erfgoedgemeenschappen in Vlaanderen zal verder ingevuld moeten worden (met het nieuwe decreet).

Voor wat betreft het zorgplichtbeginsel (pag. 2 memorie van toelichting) is het bijvoorbeeld onduidelijk in hoeverre dit niet moet worden aangepast aan de brede definitie van cultureel erfgoed dat gehanteerd wordt in de Faro Kaderconventie. Elementen zoals ontsluiting, bijdragen tot levenskwaliteit worden nu niet meegenomen. Ten slotte wijzen de raden er op dat de draagwijdte van bepaalde bepalingen van de Faro Kaderconventie momenteel nog onvoldoende gekend zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor artikel 12b: *“De deelnemers nemen zich voor de waarde, die door elke erfgoedgemeenschap wordt gehecht aan het cultureel erfgoed waarmee hij zich identificeert, in overweging te nemen.”*

De raden stellen vast dat voor Vlaanderen wordt gewerkt aan een nieuw decreet onroerend erfgoed. Een belangrijke uitdaging betreft de harmonisering van de sterk versnipperde wetgeving inzake onroerend erfgoed. Ook de doorwerking van de verschillende verdragen en het bewaken van de samenhang vormt een belangrijke uitdaging voor dit nieuwe decreet onroerend erfgoed. De raden vragen om dit in de memorie van toelichting bij het voorliggend ontwerp van decreet alsnog toe te lichten.

Ze vragen ook om in de memorie van toelichting uitdrukkelijk in te gaan op de specifieke Vlaamse situatie en te wijzen op het gemengd gebruik van de termen cultureel erfgoed, roerend en onroerend erfgoed. In de internationale context wordt onder cultureel erfgoed steeds het geheel van het erfgoed beoogd. In Vlaanderen is dit decretaal beperkt tot roerend en immaterieel erfgoed, wat een enge interpretatie inhoudt van het begrip.

Participatie

Een doelstelling van de Faro Kaderconventie (artikel 5d) betreft het tot stand brengen van een economisch en sociaal klimaat dat participatie aan culturele erfgoedactiviteiten steunt. De memorie van toelichting (pag.3) verwijst hieromtrent naar de cultureel-erfgoedconvenants met lokale besturen als één van de instrumenten om een netwerk van erfgoedorganisaties te realiseren (die instaan voor het cultiveren, erkennen en valoriseren van de cultuur-erfgoedbeleving bij burgers). Artikel 11d van de Faro Kaderconventie is gericht op initiatieven van vrijwilligers die de rol van openbare overheden aanvullen. De memorie van toelichting stelt dat dit te maken heeft met onder meer de steun aan intergemeentelijke archeologische diensten. De Raden wijzen aldus op de noodzaak om de alle actoren te betrekken bij de uitvoering van dit verdrag. Tevens vinden de raden het verrassend dat de nota stelt dat er geen weerslag is van het ontwerp van decreet op de lokale besturen.

Nood aan geïntegreerde aanpak

De Faro Kaderconventie gaat uit van een geïntegreerde aanpak (artikel 8). Artikel 9 legt de nadruk op het duurzaam gebruik van cultureel erfgoed. Om volledig gebruik te maken van het potentieel van het cultureel erfgoed wordt ook de nadruk gelegd op het economische potentieel van cultureel erfgoed (artikel 10a). De raden wijzen ook op de belangrijke link toerisme- cultureel erfgoed voor de samenleving. Deze link wordt in de beleidsnota 2009-2014 onroerend erfgoed ook sterk benadrukt.

Conclusie

De raden sluiten zich aan bij het onderhavige instemmingsdecreet. Ze vragen de Vlaamse Regering met aandrang om dit dossier zo snel mogelijk af te ronden.

Hoogachtend,

Namens de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed

(getekend)

(getekend)

Voorzitter
Filiep Loosveldt

Secretaris
Bea Kayaerts

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

(getekend)

(getekend)

Voorzitter
Prof. Dr. Jan Wouters

Secretaris
Freddy Evens

Namens de Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

(getekend)

(getekend)

Voorzitter
Luk Verschueren

Secretaris
Iris Van Riet